

جنبه های شخصیت شناسی کهن الگوی آتنا (خدابانوی عقل و مهارت)

سعدالله رحیمی^۱، کبری رحیمی^۲^۱ دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی (نویسنده مسئول)^۲ کارشناس ارشد مطالعات زنان

چکیده

کهن الگو، یا آرکی تایپ، از زبان کارل گوستاو یونگ درباره شخصیت و رفتار افراد بحث می کند و خصوصیات آنان را تحت کنترل در می آورد تا با تاثیرپذیری از رفتار خوب، زمینه رفاه روحی و زندگی فردی و اجتماعی برقرار شود. کهن الگوها هم نماد قدرت و پیشرفت را معرفی می کنند و هم لذت زندگی را با برنامه ریزی درست و دقیق که آپولو نشان می دهد، به عرصه زندگی می کشند. سخنوری و بحث و گفتگوی نتیجه دهنده در الگوگیری از آرکی تایپ آرس و کوشش و زحمتکشی هفائستوس نمود دارد. درونگرایی و لذت شادی را کهن الگوی دیونوسوس نوید می دهد، که در کنار قدرت برتر زئوس قرار دارد. در آرکی تایپ های زنانه، از هدایتگری زنان در آرامش دهی به خانواده سخن می رود، که آرتمیس، الهه زیبایی و هنر، خلاقیتش را در این راه به کار می گیرد، و آموزش مفید دارد. در جنبه ای از زندگی که نیایش و دعا، نوازشگر روح و روان زندگان زندگی است، آفرودیت پا به عرصه هدایتگری می گذارد. انعطاف پذیری را در حرکات و سکنتات پرسفونه، مشتاقان تیپ شخصیتی او پی می گیرند. زنان آتنایی تحت فرمان عقل خود بوده و از قلبشان پیروی نمی کنند. کهن الگوی آتنا فرد را وامی دارد، تا به عقل و اراده، بیش از غریزه بها دهد. گرایش های واقع بینانه و داشتن روحیه آرمانگرایی در ذهن عملگرای آتنا، طرفداران این تیپ شخصیتی را شاد می کند. در نتیجه، یک نکته منفی درباره آتنا گفته می شود که انعطاف ناپذیری و دوری زیاد از عواطف و هیجانات او می تواند منجر به رشد تک بعدی وجودش شود و جنبه های دیگرش را از پرورش بازدارد. همه ویژگی های سازنده برای همه تیپ های شخصیتی که خواهان اصلاح روان و روحیه بانشاط خود می باشند، در کهن الگوها نهفته است.

واژه های کلیدی: آرکی تایپ، آتنا، نکته های مثبت، جنبه های منفی

مقدمه

ایران و یونان از گذشته های دور مهد تمدن و فرهنگ بوده اند. تعیین و تحویل جایگاه زنان در جامعه ایرانی و یونانی با تامل در آثار حماسی این دو سرزمین در کار تطبیقی موثر است. ارزش زن و تأثیرگذاری او در اثر شکوهمندی همچون شاهنامه فردوسی، بر پهلوانان مشهود است و نیز، حفظ مکان و وفاداری، پاکدامنی و آموزش عفت و پاکدستی، زنان خردمند را الگو می سازد، که در کهن الگوها نمود دارند. گاه زن مکان و منزلتی ارزشمند در جامعه ایرانی و بویژه شاهنامه داشته، که درباره اهمیت و تأثیرگذاری وجود او بارها به بارهای وزینی که بر دوش کشیده است، سبب شده است از جلوه و چشمگیری حضور خود خبر داده باشد. اگر یکبار از کهن الگویی با نام آتنا، از حوزه یونان باستان سخن می رود، در بار دیگر، همتایی در شاهنامه ابراز وجود خواهد کرد و جنبه ها و ویژگی ها و خصوصیات پاک اخلاقی خود را به رخ الگوپذیران خواهد رساند. آرکی تایپ های مردانه را شامل: زئوس، خدای خدایان، مظهر قدرت، جاه طلبی، پیشرفت، رقابت، کنترل کننده، ریسک پذیر و اهل عمل. و آپولو، را خدای خورشید، برنامه ریزی ماهر، در کنار آمدن با نیروهای بی نظم، مانند احساسات و روابط ضعیف عمل می کند، می دانند. و آرس، را خدای جنگ، جنگ جویی قدرتی که از رقابت کردن و خطر کردن لذت می برد، و از وابستگی دفاع می کند، از هیچ چیز و هیچ کس نمی ترسد، به جز آن که توانایی خود را برای استفاده کامل از بدنش از دست بدهد؛ فلج شدن برای او به معنای مرگ است. و دیگر، پوزیدون، خدای دریاها و خدای عواطف و احساسات و غرایز، اهل عواطف و عمیق شدن در احساسات، عشق و هیجانات تند و شدید و خشم و کینه شدید دارد. و هرمس، خدای سخنوری و مذاکره، دارای قدرت جذب بالا، تنوع طلب، شوخ طبع و خوش سر و زبان، خوش سفر، دارای نوجوان ابدی، فراری از مسئولیت و محدودیت است. و هادس، خدای جهان زیرین و خدای دنیای ارواح و مردگان، فرمانروای ناخودآگاه، درون گرا و معناگرا، مردان شهودی و عمیق و کمی عجیب غریب در رفتار، بدون عواطف و احساسات و دور از اجتماع، منزوی ولی پیچیده است. و هفائستوس، خدای آتش و فلزکاری، زحمتکش و اهل کار، مردی درونگرا و گوشه گیر، ولی، پر از خلاقیت و هنرمند، وفادار، اعتماد به نفس پایین دارد. و آرکی تایپ های زنانه، مانند: آرمیس، خدایانوی شکار، جنگاور، آسیب ناپذیر، مستقل، دارای حفظ هویت فردی، عشق به طبیعت بکر، طرفدار حقوق زنان است. و آفرودیت، خدایانوی عشق و زیبایی و هنر، خلاق و عاشق پیشه، طبیعت دوست، مرکز توجه، دوستدار زیبایی، دختری اهل زیبایی که با کمترین امکانات بیشترین زیبایی را می آفریند، در لحظه زندگی می کند. و هستیا، خدایانوی معابد، زن دانا، ساکت و آرام، اهل دعا و معنویت، درونگرای عمیق، ساده پوش و ساده زیست است. و هرا، خدایانوی ازدواج، متمرکز در زندگی، وفادار به همسر و عاشق شوهر کردن، زن زندگی، ملکه، حسود و کینه توز، کنترل کننده همسر است. و دیمیترا، خدایانوی مادر و غلات، مادری خستگی ناپذیر و تسلیم ناپذیر، فداکار، حمایت کننده بی دریغ از فرزند، مهربان و صمیمی، عاشق بچه ها، عاشق مهمان و مهمانی دادن، توانمند است. و پرسفون، خدایانوی دوشیزه، ملکه جهان زیرین، مظهر دوشیزگی، نماد دخترانگی، معصوم، انعطاف پذیر، پذیرا و نقش پذیر و منعطف، تقلید کننده و دنباله رو، نماد اضطراب جدایی از زندگی قبلی به یک زندگی جدید، دختر ساده لوح، بی خیال و بی مسئولیت و سر به هوا، دارای امید، سطح بالای خودآگاهی دارد. و آتنا، را قرار داده اند. در کهن الگوی ارائه شده شینودا بولن نظریه رمانتیسم که بحث آن را بیشتر در برابری نگاه مردان و زنان از استاد خود کارل گوستاو یونگ می داند به ضمیر ناخود آگاه زن در کهن الگوی آتنا توجه می شود. او انسان را در شکل و نمای آرکی تایپ آنیما به شکل کلی انسان ترسیم می کند و از آزادی

فردی و لیبرالیسم آن دفاع می کند که با ارائه وجود آنیما در ذهن و یاد آتنا، مفهوم توجه انسان به خویش را جلوه گر می سازد. چنانچه هر فرد با کهن الگوی درون خود آشنا شود و آن را بشناسد، خوب می تواند رفتار خود را با خود و دیگران چگونه هماهنگ سازد و در مسیر حرکت زندگی، آرام و راحت و بدون دغدغه پیش رود.

لعل و یاقوت شود سنگ بدان خارایی

چهار چیز است که گر جمع شود در دل سنگ

تربیت کردن مهر از فلک مینایی

پاکی طینت و اصل گهر و استعداد

تربیت از تو که خورشید جهان آرای

در من این سه صفت هست کنون، می باید

متن

تیپ شخصیتی روان کهن الگوی آتنا (بانوی عقل)

آتنا، خدایانوی عقل و مهارت و تمدن و پیشرفت، دختر تحصیل کرده و عاقل پدر، منطقی و عقل گرا، علاقه مند به شغل و تحصیل و مدرک، اهل پیشرفت و رقابت، هدفمند، کمال گرا، محافظه کار، نماینده تفکر منطقی زنانه، مدیر است. کهن الگوی آتنا، یک آرکی تایپ زنانه است که شخصیت و رفتار زنان را تحت تاثیر قرار می دهد. نظریه کهن الگو در واقع ترکیب روانشناسی و اسطوره شناسی است که می تواند در مورد احساسات و نیازهای درونی انسان معنای نمادی ایجاد کند؛ بنابراین شناخت هر کهن الگویی، کمک بسیاری برای پیروی و اجرای مفاد آن دارد. آتنا، الهه عقل و مهارت، تنها ایزدبانویی است که با یک زره جنگی مجسم می شود. او به دلیل داشتن راه حل های عملی و تدبیراندیشی به الهه عقل مشهور شد. در افسانه های یونان باستان آمده است که آتنا توسط پدرش زئوس بلعیده شد، در سر او پرورش یافت و به شکل زن بالغ با نیزه و زره طلایی بر تن متولد شد. از این جهت آتنا خود را بی مادر می دانست و همه اعمال و توانمندی هایش برای رضایت و در جهت حمایت پدرش بود. در واقع او دختر پدر است و مردانگی را حرمت می گذارد؛ البته به جز در ازدواج! آتنا یکی از خدایانوی های باکره است، به این معنا که تحت سلطه و تملک مرد در نیامده و نیازی به تایید مردان ندارد. آتنا نماد زنان هنر و تمدن است و نام شهر آتن نیز از این الهه گرفته شده است. گرچه با نیزه و زره متولد شد، اما با خدای جنگ یا آرس تفاوت دارد؛ جنگ برای او نه برای خونریزی که برای حفظ اخلاق است. در ایلپاد هومر، هنگامی در کنار هرا و آفرودیت، به عنوان یکی از سه ملکه زیبایی در معرض دآوری پاریس، شاهزاده تروایی قرار می گیرد، از خود درایت نشان می دهد، و وعده ای متعادل به پاریس می دهد. در این نبرد زئوس و آفرودیت پشتیبان مردم تروا و هرا و آتنا به جهت کینه ای که از پاریس داشتند، طرفدار مهاجمان یونانیان بودند. با حضور آتنا در روان زنان به عنوان یک الگوی شخصیتی، اولویت آن زن توجه به خواسته ها و نیازهای خویش است. زنان آتنایی تحت فرمان عقل خود بوده و از قلبشان پیروی نمی کنند. کهن الگوی آتنا فرد را وامی دارد، تا به عقل و اراده، بیش از گزینه بها دهد. گرایشات واقع بینانه و فقدان رویا و آرمانگرایی و همچنین وجود یک ذهنیت عملگرا باعث می شود، فرد آتناتایپ نمونه یک زن بالغ معقول باشد. کهن الگوی آتنا زنان را برای برقراری یک رابطه دوطرفه به سمت مردان پر قدرت و با نفوذ می کشاند. این کهن الگو در عین حال موجب می شود زن از ارزش های پدرسالاری و ادامه یافتن سنت های مردانه دفاع کند؛ این ویژگی آتنایی را می توان در منشی هایی که خود را وقف

خدمت به مدیر خود می‌کند یا در زانی که مدافع سرسخت منافع شوهر خود هستند، مشاهده کرد. بخش باکره این آرکی تایپ باعث می‌شود آتنا بتواند با مردان رفاقت و دوستی بدون درگیر شدن در روابط عاطفی و جنسی داشته باشد.

کارم اندر عشق مشکل می‌شود

عشق پیش از من به منزل می‌شود

هر زمان گویم که بگریزم ز عشق

کهن الگوی آتنا در سیاست، تجارت، آموزش، کارهای رزمی و کارهایی که به توان بدنی و قدرت هدایتگری نیاز دارند، شکوفا شده و زن متأثر از آن در شرایط حساس اقتصادی و سیاسی مسیر درست را می‌شناسد. یک زن در بحران‌ها و درگیری‌های عاطفی با فراخواندن کهن الگوی آتنای درون خویش قادر خواهد بود، منطق و تعادل روانی خود را حفظ کند. کهن الگوی آتنا را می‌توان در یک زن مدیر تحصیل کرده که در کنار مرد پر نفوذ خود در حال پیشرفت است، مشاهده کرد، البته، زنی که تحت تاثیر احساسات خود قرار نمی‌گیرد و تفکری واقع بینانه و عملگرا دارد. آتنا می‌تواند به عنوان سیاستمداری با تدبیر، قدرت طلب و حيله گر بدرخشد و ترکیب هوشمندی و سیاستمداری او را به درجات بالایی تحصیلی و حرفه ای می‌کشانند. آتنایی از ترکیب مهارت عقل و دست، لذت برده و فعالیت همزمان جسم و فکر را دوست دارد. ایزدبانوی آتنا همیشه مشغول ساخت اشیایی بوده که هم زیبا باشد و هم کارایی داشته باشد. گفته می‌شود برای حفظ بقا وجود قابلیت های کهن الگوی آتنا ضروری است.

تو را در این سخن، افکار ما نرسد

به حسن و خلق و وفا، کس به یار ما نرسد

در کهن الگوی آتنا، زنان با این کهن الگو بر حقانیت مردان اصرار کرده و آماده رابطه دو جانبه و وفادارانه با مردان پر قدرتی هستند که نظرات مشترک با آن‌ها داشته باشند. کهن الگوی آتنا، با تغییر سازگار نیست و از لحاظ سیاسی محافظه کارانه عمل می‌کند. همچنین در همدردی با قشر ضعیف و سرکش در جامعه ناتوان است. آرکی تایپ آتنا به دنبال تعادل طلائی است و با میانه روی، کنترل وقایع و توجه به نتایج اعمال و تغییر مسیر برای رسیدن به هدف، این تعادل را به دست می‌آورد. آرکی تایپ آتنا در بحران های عاطفی با عقلانیت، احساسات و عواطف را انکار کرده و با خونسردی وقایع را ارزیابی می‌کند. آتنا الگوی شخصیتی زنانه است که ترجیح می‌دهد به جای قلب و عواطف از عقل و منطق خویش پیروی کند. در این کهن الگو، ساختار روان آنان به شکلی است که از خواسته های خود و نحوه دستیابی به آن‌ها به خوبی آگاه می‌باشند. دور اندیشی، مهارت در کار و صبور بودن از ویژگی های زنان آتنایی است. دختران آتنایی به اتومبیل و تعمیرات آن، بازار بورس، ریاضیات، آزمایشگاه و کامپیوتر علاقه مند هستند و در کارهای دستی مثل بافندگی مهارت داشته و از آن لذت می‌برند. اهل شیون و زاری نیستند و با هوشیاری نسبت به محیط اطراف خود روابط اجتماعی و دوستان خود را انتخاب می‌کنند. می‌دانند چگونه برای آینده برنامه ریزی کرده و با دیگران رقابت کنند. آتنایی ها، به خوبی شرایط را مورد بررسی قرار می‌دهند و با در نظر گرفتن جزئیات و کلیات موقعیت برای رسیدن به اهدافشان اقدام می‌کنند. مرتب و منظم هستند و برای هر کاری از قبل برنامه ریزی می‌کنند. قوانین و مقررات را نیز، به خوبی رعایت می‌کنند. توانایی های خود را می‌شناسند و با توجه به توان واقعی خود به سمت اهدافشان پیش می‌روند. افراد متأثر از کهن الگوی آتنا به جای حرف زدن، عمل می‌کنند. اهل افراط و تفریط نیستند و همیشه چه در مورد خودشان و چه در مورد اهدافشان

اعتدال را رعایت می‌کنند. آن‌ها عقاید خود را یک بار و به صورت شفاف و واضح بیان کرده و برای قبولاندن آن به دیگران اصرار و پافشاری نمی‌کنند. آشنایی‌ها، بسیار محافظه کار بوده و اهل ریسک کردن نیستند. در اجتماع وارد فعالیت‌های مردانه شده و شریک جایگاه‌های شغلی و جاه طلبی‌های مردان می‌شوند. خونسرد و خویشتن دار هستند. گاهی خونسردی آن‌ها می‌تواند به سردی احساسی منجر شود. آن‌ها افرادی بسیار رک و رازدار هستند. آشنایی، زنی تک بعدی با ذهنی انتقادگر است، که تنها به نیازهای خویش اهمیت می‌دهد؛ نیازهای دیگران برای او مهم نیست و درد و رنج دیگران را به خوبی درک نمی‌کند. یک دختر نوجوان آشنایی می‌داند چگونه با دیگران رقابت کند و چگونه خود را از درگیری‌های عاطفی دور نگه دارد. تغییرات هورمونی به ندرت بر روی رفتار و احساسات او اثر می‌گذارد. از آنجایی که دختران دیگر را لوس می‌داند، در دوران نوجوانی بیشتر وقت خود را با پسرها سپری می‌کند. دختر آشنایی، هیچگاه شب امتحان نگران و مضطرب نیست، زیرا به خوبی درس می‌خواند و برنامه ریزی می‌کند. در دوران دانشگاه یک پژوهشگر توانا بوده و در علوم و ریاضیات توانمند است. او از کسب مدارج بالای تحصیلی بسیار لذت می‌برد. بر خلاف کهن الگوی آفرودیت، برای زن آشنایی دوران میانسالی بهترین دوران است، چون دستاوردهایی داشته که او را خرسند می‌کند. او اعتماد به نفس خود را نه از جوانی و زیبایی بلکه، از صلاحیت‌ها و توانایی‌هایش می‌گیرد. با این حال ممکن است به خاطر فعال شدن دیگر کهن الگوها در دوران میانسالی واکنش‌های غیرمنتظره‌ای از خود نشان دهد، به ویژه، در زندگی زناشویی. او در تمام دوران زندگی حتی، کهنسالی پرتوان و فعال است. زنان آشنایی، بیشتر تمایل دارند تا با مردها، آن هم مردان قدرتمند و سرآمد دوستی و رفاقت کنند تا با زنان. میان زنان و دختران تنها کسانی را به دوستی برمی‌گزینند که آن‌ها را هم شأن خود بدانند. به طور کلی به خاطر عدم حس همدردی و حس خواهرانه و نیازشان به برنده بودن دائمی، به طور عادی نمی‌توانند دوستان نزدیک مونث داشته باشند. آشناتایپ‌ها رابطه خوبی با مردان ساده لوح، رویایی و دل رحم نیز، ندارند. زنی که تحت تاثیر انرژی کهن الگوی آتناست، نه عشوه گر است و نه، رمانتیک. ارتباط او با مردان بیشتر در قالب دوست یا استاد است تا یک معشوق و به طور میل معمول خود، تمایلی به ازدواج ندارد. اگر ازدواج کند یک ازدواج کامل منطقی و برنامه ریزی شده خواهد داشت و مردی موفق و تا حدی جا افتاده را برای همسری انتخاب می‌کند. زن آشنایی حتی، برای تربیت فرزند خود نیز، طبق برنامه عمل می‌کند. دوست دارد پسری باهوش، رقابت جو و دختری مستقل و غیرسنتی داشته باشد. انتظار دارد فرزندانش مطابق خواسته‌های او عمل کرده و بر عواطف و هیجانات خود غلبه کنند. با اینکه در کل نمی‌تواند احساسات خود را نشان دهد، ولی، با فرزندان خود رابطه خوبی دارد. زنان متأثر از کهن الگوی آتنا در مشاغل چون معلمی، صنعتگری، تجارت، قضاوت و وکالت موفق خواهند بود، و همچنین کارمندانی دقیق و منظم هستند. آتنا تایپ‌ها به طور عادی در رشته و زمینه‌های شغلی وارد می‌شوند که به طور سنتی مردانه به حساب می‌آیند، مانند تجارت، حقوق و مهندسی. آن‌ها با وجود کم بودن همکاران زن در محیط کارشان احساس راحتی می‌کنند. انرژی کهن الگوی آتنا، فرد را در مدیریت بحران توانمند می‌کند. آنان می‌توانند به خوبی خونسردی خود را حفظ کرده و در شرایط بحرانی با سرعت تصمیم بگیرند، زیرا، به سادگی تحت تاثیر هیجانات و احساسات خود قرار نمی‌گیرند و از طرف دیگر، ذهنی پویا داشته و می‌توانند شرایط را به خوبی مورد بررسی قرار دهند.

همه وقتی به من محتاج باشند

من آن بازم که صیادان عالم

که حکمت چون سرشک از دیده باشند

شکار من سیه چشم آهوانند

به پیش ما از این الفاظ دورند

به نزد ما از این معنی تراشند

جنبه های منفی آرکی تایپ آتنا

در کهن الگوهای پانزده گانه، الگوهایی مانند: زئوس، خدای خدایان، که مظهر قدرت، جاه طلبی، پیشرفت است، با آپولو، خدای خورشید، که در برنامه ریزی ماهر است، و آرس، خدای جنگ، که از جنگ جویی و قدرتی که از رقابت کردن و خطر کردن دارد، لذت می برد؛ با پوزیدون، خدای دریاها و خدای عواطف و احساسات؛ و هرمس، خدای سخنوری و مذاکره، با هادس، که خدای جهان زیرین و خدای دنیای ارواح و مردگان است؛ و هفائستوس، که خدای آتش و فلزکاری، و مظهر زحمتکشی می باشد، که اهل کار دانسته شده، و مردی درونگرا و گوشه گیر است؛ با دیونوسوس، که خدای لذت و شادی است، با کهن الگوهای زنانه، که یونگ آنها را آنیمای بیدار کننده آنیموس می داند، و چنین نامگذاری می کند، هدایتگری و راهنمایی دارند. آرتمیس، خدایانوی شکار، جنگاور، آسیب ناپذیر و مستقل است. آفرودیت، خدایانوی عشق و زیبایی و هنر است که جنبه خلاقیتش نمود بیشتری دارد. هستیا، خدایانوی معابد، زن دانا، ساکت و آرام، اهل دعا و نیایش معنوی است. دیمیتر، خدایانوی مادری خستگی ناپذیر و تسلیم ناپذیر است، که فداکاری اش زبانزد است. پرسفون، خدایانوی دوشیزه، ملکه جهان زیرین، مظهر دوشیزگی، نماد دخترانگی، معصوم، انعطاف پذیر، و نقش پذیر است. انعطاف ناپذیری و دوری زیاد از عواطف و هیجانات می تواند منجر به رشد تک بعدی شده و جنبه های دیگر فرد از پرورش بازداشته شوند. اگر کسی به طور کامل تحت تاثیر انرژی آتنا قرار بگیرد، نمی تواند عواطف انسانی را به طور کامل تجربه کند، پس، یک زن به شدت آتنا تایپ، غرایز شهوانی و مادری خود را حس نمی کند؛ و در زندگی به حضور کهن الگوی آفرودیت، ایزدبانوی عشق، و هرا، ایزدبانوی زناشویی، احتیاج دارد تا بتواند شخصیت تک بعدی خود را به تعادل برساند. دختر آتنایی نیاز دارد بازی کند، بخندد، گریه کند تا بتواند کودک درون خود را که به شدت از آن دور است، بیدار سازد؛ و لازم است با تصور باروری و فرزندآوری ذهنیت مادرانه خود را بازیافته و به خود اجازه مادر بودن بدهد. نماد آتنایی بایستی به احساسات خود و دیگران بها بدهد و بگذارد کودک درونش قدری نفس بکشد. یک مادر آتنایی لازم است برای تقویت روحیه و روان خود، نگرش منفی را درباره طنز و عشوهِ گری دختران تغییر بدهد و به آنان سخت نگیرد و بداند همه انسان ها نیاز دارند، تمایلات درونی خود را همان گونه که خود دوست دارند، ابراز کنند، و فقط نباید خواسته ذهنی یک آتنایی همه جا فرماندهی داشته باشد؛ زیرا تعادل در هر حوزه ای سبب بالندگی می شود. لازم است، زن آتنایی، همیشه زنانگی را فدای رسیدن به موفقیت نکند. هر فرد آتنایی، برای پرورش و فعال کردن کهن الگوی آتنای درون خود، لازم است: تحصیل و حرفه خود را جدی بگیرد. خود را به مطالعه کردن عادت دهد. منطقی فکر کردن و آگاهی از واقعیت ها به پرورش آرک تایپ آتنا کمک می کند. یادگیری و تحصیل هر دانش به پرورش این الگو کمک می کند، و اگر فرصت درست دیدن و دقت کردن را در خود تقویت کند، می فهمد که آموختن دانش با به کارگیری علم، تمایزی هم دارند، یعنی چیزی را می آموزی و زمانی آن چیز را به کار میبری؛ که این هر دو، به رشد این دو گونه فهم و دانایی کمک می کنند، همچنان که روح و روان یک فردی که پیرو تیپ شخصیتی کهن الگوی آتنایی هست، بایستی بتواند توازن و تعادل خود بودن را با دیگری بودن در حد و اندازه معمول که به فاصله گذاری اجتماعی معروف است، تحول بخشد. گاهی شرایط زندگی که منجر به پنهان کردن احساسات و دفاع از خود می شود، کهن الگوی آتنا فعال می شود. فعال کردن و به کارگیری آرکی تایپ آتنا در زنان، سبب می شود مادران و دختران آینده آگاه به نیازهای روحی و روانی خود شوند، و در برابر چالش های

پیش روی، که از آن آگاهی یافته اند، بدانند چگونه و به چه نحو برخورد کنند که نه خود را آزار روحی دهند و نه دیگری را مسبب نادانی میل و خواسته خود قلمداد نکنند و بر شمار کسانی که برخلاف خواسته آنان گام برمی دارند، در دفتر ذهن و خاطرات خود برگی باز کنند و ثبت نمایند. باشد با راهنمایی روانشناسان نیاز به حمایت زنان آشنایی برآورده شود. همراهی و کمک زنان آشنایی در شناخت کهن الگوی خود به جامعه و معرفی آرکی تایپ های دیگر زمینه رفاه فکری بیشتری باز خواهد کرد و به کوشش روانشناسانی مانند یونگ و بولن ارزش خواهد بخشید. کوشش کردن برای معرفی این کهن الگو و نیز، همه کهن الگوهای یونگ و بولن، در حوزه های علمی دیگر، ناشرانی شکبیا و دوستدار آدمی می طلبد. « رشد انسان حوزه ای علمی، کاربردی و میان رشته ای است که به شناخت ثبات و تغییر انسان در طول عمر می پردازد. تحولات و تغییرات جسمی، شناختی، هیجانی و اجتماعی در حوزه روانشناسی تجزیه و تحلیل می شوند. پیشرفت های شناختی، یعنی آگاهی نوجوان از خود، دیدگاه نوجوان را نسبت به خود تغییر می دهد، و نوجوان آن پیشرفت شناختی را به صورت تصویر ذهنی پیچیده تر، سازمان یافته تر و باثبات تر درمی آورد. عزت نفس و اخلاق بهینه در مرحله نوجوانی بسیار مورد اهمیت است.» (دهکردی، ۱۳۴۳: ۱۳۰) رشد انسان با رشد شخصیت روحی و روانی او ارتباط دارد. « کلمه شخصیت در ابتدا به معنای نقاب و ماسکی بوده است که در یونان و روم قدیم، بازیگران بر چهره می گذاشته اند. با این پیشینه و ریشه بنیادی، شخصیت هر کس ماسکی است که فرد بر چهره خود می زند تا وجه تمیز او از دیگران باشد. در روانشناسی همه کس دارای شخصیت است و این شخصیت خاص آن فرد است که در دیگری نیست. شخصیت هر فرد می تواند انتخاب آن فرد را محدود و یا گسترش دهد. شخصیت می تواند برخی از افراد را ملزم و محدود کند و دیگران را در معرض تجربیات جدید قرار دهد. » (همان: ۲۴۶) با این تعریف و شناخت از تاثیر شخصیت هر فرد در زندگی اش، فرزند خود را محدود نکنید، و شخصیت او را نیک پرورش دهید. زیرا، می دانید؛ شخصیت الگویی از رفتار اجتماعی و روابط اجتماعی متقابل است. در واقع، شخصیت یک فرد مجموعه راه هایی است که به وسیله آنها، او به گونه ای نسبت به دیگران واکنش نشان می دهد و یا با آنها تعامل می نماید. حال که دانسته شده شخصیت هر فرد نوع تعامل او را با دیگران و جامعه برقرار می کند، پس والدین کوشش کنند فرزند خود را آزاد پرورش دهند، تا شخصیت او، طوری به تکامل نزدیک شود که زندگی او را آرام، راحت و دلخواه او نماید. در همه کهن الگوها بعد از شناسایی خود، برای خوشبخت کردن خود و زندگی آینده فرزندان مواردی را در نظر داشته باشید، تا در شکلگیری شخصیت او که مجموعه روح و روان او را دربردارد، مورد رضایتش شود: فرزند خود را محدود نکنید، کوشش کنید او را از محیطی که انزوا برای او به وجود می آورد، دور سازید. او را از ترس دور کنید. کاری کنید او در مواجهه با کار سخت عقب نشینی نکند و بتواند از عهده کار دشوار و یا کاری که احتمال خطر برای او دارد، خودش آن را تجربه کند. فرزند خود را با فرزند دیگری مقایسه نکنید. فرزند خود را تشویق و از کار خوب او تمجید کنید. وسایل سرگرم کننده پیچیده برای او تهیه نکنید به ویژه، فقط یک وسیله سرگرمی خاص در اختیار او نگذارید؛ تنوع سبب می شود ذهن به کاوش و مقایسه بپردازد. البته، آموزش نظم و ترتیب و مرتب سازی ذهن را پالوده می کند. فرزند خود را عادت دهید کاری را که آغاز کرده است، تمام کند؛ بعد از این که از کار خود ارضا گشت، آرامش او را برهم نزنید؛ می توانید وسیله جدیدی در اختیارش بگذارید. فرزند خود را برای مدت طولانی تنها نگذارید. فرزند خود را مستقل بزرگ کنید و به استقلال او احترام بگذارید. فرزند خود را با فرزندان دیگران آشنا کنید، اگر این آشنایی با کودکان جدید باشد، روحیه و روان او را نوگرا و شاد می سازد. فرزند خود را طوری پرورش دهید که به توانایی خود متکی شود. او را از خجالتی شدن دور سازید، و این کار را با شرکت دادن او در کارهای گروهی با همسالانش انجام دهید. در راه

آشناسدن با دیگری او را آزاد بگذارید. اعتماد به نفس کودکان در شرایط مناسب با همسالان خود رشد می کند. فرزند خود را ضمن مراقبت و زیر نظر داشتن، وقتی فرزند سرگرم جمع آوری و نوسازی ساخته های ذهن خود است، آزاد بگذارید و مزاحم کار او نشوید؛ حواس او پرت نکنید زیرا، حواس کودکان زود پرت می شود. در فرجام هر فرصتی که برای انجام کارهایش به او می دهید، او را در آغوش بگیرید. گاه برای ساختن و درست کردن چیزی با او به چالش بنشینید، این کار روحیه او را در برابر مواردی که باب میل او نیست، تقویت می کند. اگر کاری را که انجام داده است و اشتباهی دارد و اشتباه خود را نمی پذیرد، با آرامش با او برخورد کنید؛ و زمینه بحث و گفتگو با دیگری را همین موقع به او یاد دهید. اگر دوست دارد به دیدن دوستش برود او را راهنمایی کنید. اگر دوست دارد چیزی از وسایل خود را به دوستش بدهد، مانع نشوید. طرز هدیه دادن را به او یاد دهید. طرز رفتار درست و صادقانه را با دوستش و دیگران به او آموزش دهید. به فرزند خود آموزش دهید به معلم و دوستان خود احترام ویژه بگذارد. فرزند خود را به کتاب خواندن عادت دهید، این بزرگ ترین هدیه و نعمتی است که شما به فرزندتان عرضه می دارید. خواسته های خود را که در کودکی و نوجوانی و خلاصه زندگیتان آرزوی آن را داشته اید و به برخی رسیده و به برخی نرسیده اید، برای فرزند خود ترسیم و تجویز نکنید؛ بدانید آرکی تایی که در نهاد کودک شما رشد می کند از درون ذهن و زبان او در سراسر وجودش پراکنده می گردد و با دخالت نابجای و ناخواسته والدین مهربان و دلسوز کج رشد می کند. فرزند خود را شاد و سرحال پرورش دهید و بزرگ کنید. فرزند خود را راستگو پرورش دهید و کوشش کنید، او را طوری بار آورید که لحن آرام و ملایم و دوست داشتنی داشته باشد، که سبب شود، در دوران جوانی و میان سالی دوستداران زیادی پیدا کند. مراقب فرزند خود باشید، تا مراقبت از خودش را به همان اندازه مراقبت از دوستانش در نظر داشته باشد. جلوی فرزند خود را از دیدن و شنیدن چیزهایی که شما فکر می کنید، لازم نیست فرزندتان ببیند و یا بشنود، نگیرید و بگذارید همه چیز را تجربه کند زیرا، در نوجوانی و در طی رشد به دوران جوانی همه آموخته های قبلی او را کمک می کنند. اجازه دهید در استقلال خود، داوری و سنجش خوبی از خود به دست آورد و همین زمان است که بر آموخته های خود فخر می فروشد و خودش از خودش راضی می شود. شنیدن حرف های تازه از دیگران که درباره او گفته می شود، او را از احساس غریبه بودن دور می کند و به سوی جمع و جامعه سوق می دهد. فرزندانی که از مرحله کودکی به دوران نوجوانی می رسد به سمت و سوی اعتقادات دینی گرایش پیدا می کند و دوست دارد، علم و آگاهی خود را در زمینه دینی افزایش دهد؛ راهنمایی اولیه او در این راه لازم است البته، با توجه به ارزش های وجودی خود نوجوان که دوست دارد، تجربه کند و علم آموزی داشته باشد. اولین جرقه های دانش این که نوجوان می خواهد بداند علایقش به چه کاری در آینده هست در دوران دوم نوجوانی و به طور نسبی نزدیک شده به مرحله جوانی است؛ او را کمک کنید کارهای مورد علاقه اش را مرتب سازی کند و در راه انتخاب نخست خود کوشش را بیشتر کند. در دوران نوجوانی فرزندانی که در خانواده مستقل پرورش یافته اند، بهتر می توانند علم و دانش خود را بروز دهند و در جهت دوست یابی بهتر و بیشتر موفق شوند. با شناخت و آشنایی که با کهن الگوهای ارائه شده به وسیله کارل گوستاو یونگ و شینودا بولن پیدا کرده اید، فرزند خود را آماده ورود به دوران نوجوانی و جوانی کنید. هم شما و هم فرزندتان موفق خواهید بود، زیرا، خواستن توانستن است.

جوانان سعادتمند، پند پیر دانا را

نصیحت گوش کن جانا که از جان دوست تر دارند

نتیجه گیری

در هر فرد کهن الگوهای مختلفی وجود دارد که در شرایط مختلف انرژی آن‌ها ممکن است، فعال شود، مهم این است که بتوان به طور متعادل و در شرایط مناسب کهن الگوهای ضمیر ناخودآگاه را فعال کرد. خوب است هر فرد کهن الگوهای خود را بشناسد و کوشش کند آن را در وجود خود به تعادل برساند، تا بر رفتار خود کنترل پیدا کند؛ آن وقت هیچ چیز، در هیچ زمانی نمی تواند روحیه او ضعیف و روان او را نگران سازد. با شناخت آرکی تایپ‌ها، هر فرد به خودش کمک می کند تا با افراد دیگر تعامل خوب داشته باشد و بداند که چگونه با ایشان مواجه شود. آشنایی با افرادی خردگرا می باشند که در میان آشنایان و دوستان به منطقی بودن و دوری از حواشی معروفند. این افراد علاقه زیادی به درس خواندن و مطالعه کردن دارند. اینها بسیار فعال هستند و به ویژه، در مجامع علمی فراوان یافت می شوند. وقتی با این افراد مواجه می شوید، متوجه هدف‌ها و برنامه ریزی های دقیق آنان خواهید بود، که خود نوعی تجربه آموزی است. مردانی که در مجامع علمی با زنان آشنایی آشنا می شوند، گاهی اظهار می دارند، که با زنی متفاوت روبرو هستند که گویی از او انرژی می گیرند. اگر کهن الگوی آرتمیس و آرکی تایپ دیمیتِر، که بر جنبه فداکاری و اصرار بر زندگی سالم عشق ورزی دارند، گروهی خردورزی می کنند، در کهن الگوی پرسفونه و آرکی تایپ هرمس، فداکاری دختر را که از مادر می آموزد، چگونه روح و روان خود را در برابر ناملایمات حفظ کند، و خودش را برای خدانشناسی چنان آماده سازد که همچنان که بر فرمان عشق مادر و یا پدر خویش به طور خستگی ناپذیر جلو می رود و بر زندگی لبخند می زند، تا بهار دل‌ها، بعد از خزان برگ‌ها، جان جان‌ها را در جهان طبیعت طراوت و شادابی بخشد، او زندگی و نحوه زنده بودن شاد را در سراسر پهن دشت افکار و روان مردمان سرزمین خود پراکنده سازد، تا کسانی از شمیم این نسیم بوی خوش تنفس می کنند، پاکسازی کنند، همه چیزهای لازم برای زندگی و زنده بودن را، و بر روان خردمندان قوم گذشته که زمینه دانایی را برای آنان فراهم ساختند، درود بفرستند. در کهن الگوی آپولو و کهن الگوی هستیا، درخشش نور، بر جلوه زندگی حکمرمایی دارد و همه دوست دارند در روشنایی گام بردارند که الگوشان آپولو و هستیا، راهنمایان خوبی می باشند. کهن الگوی آفرودیت و هرا، از پاکی و باکرگی حرف دارند و آزادی را بر تسلط و چیره شدن نیروی دومی که در برخی کهن الگوها کامل کننده روح و روان شمرده می شود و آرامش تنهایی آنان را برهم می زند، دوری می کنند؛ که این گروه نیز، پیروان خاص خود را دارد. در کهن الگوی آرس و زئوس، از قدرت برتر برای شخصیت برتر، سخن به میان می آید و گفته می شود که الگوپذیران این راه که سرسخت و قدرتمند می شوند، در فرجام آماده اند به دیگران نیز، یاری برسانند. در کهن الگوی پوزیدون و هفائستوس، سخت کار کردن و نتیجه گرفتن از کوشش خویش آن بخش روح و روان شخصیت فرد را راضی می کند و به کمال می رساند که تکمیل کننده همه بخش های اصلی زندگی و احساس زنده بودن در وجود است. در کهن الگوی هادس و آرکی تایپ دیونوسوس، انسان‌ها از دنیای هادس می‌هراسند، زیرا، هادس بدون نقاب است و خود واقعی فرد را نشان می‌دهد. این بی نقابی، گاهی در مراکز خدمات رسانی کشورها هم دیده می شود؛ گاه آموزش و ساختن اتاق های شیشه ای هم نمی تواند از فرایند کجروی افکار جلوگیری کند، زیرا، کارکنانی که برای کاربران دانا کوشش می کنند، کهن الگوی تیپ شخصیت روانی خود را مطالعه نکرده و شناخته اند؛ آری، آموزش لازم است. در آرکی تایپ دیونوسوس، رشد احساسات زندگی بخش و لذت آفرین که خواسته همه افراد در زندگی است، از بی دغدگی دیونوسوس بیرون می ریزد. و در کهن الگوی آتنا، تدوین برنامه زندگی، کامل کننده خواسته‌ها و آرزوها و امیالی است، که فرد در زندگی بدان نیازمند است. با آشنایی از کهن الگوهای پانزده گانه شینودا بولن که به شاگردی کارل گوستاو یونگ سوئیسی، که بانی و بنیانگذار روانشناسی شخصیت از طریق کهن الگوهاست، و بدان افتخار دارد، به زنان بیشتر توجه ندارد، بلکه او خواهان نشر دانش آرکی تایپ شناسی در میان

همه اقشار جامعه است، تا افراد با خویشتن شناسی به خدانشناسی برسند. هر زمان که یک زن برای نجات خویش و مقابله با ظلم، برنامه ریزی کرده و نقشه می کشد؛ در واقع آتنای وجودش فعال شده است. بی تردید در درون کهن الگوها و اساطیر و حماسه های هر قوم، شاهد بازتابی از نحوه مواجهه آدمی با جنبه های نیک و بد است که قهرمانان الگوساز با آن ها مواجه می شوند و این برای تقویت روحیه هر تیپ شخصیتی که دنبال کهن الگوی خود است، موثر است. کهن الگوها آیینه تمام نمای تمدن دیروز ایرانی و جهانی به شمار می آیند. رویداد واکاوی محتوای درون افراد برای زندگی بهتر در آثار اساطیری و حماسی فراوان است. مقوله هایی که نتایج بسیار تأمل برانگیزی منظر روان شناختی، جامعه شناختی، مردم شناختی دارد، در آرکی تایپ ها یافت می شود. ارائه تشابهات و تفاوت ها، در کهن الگوها، و به نقد و داوری نشان دادن جایگاه آنیما و آنیموس مردان و زنان در آثار اساطیری و حماسی با نام کهن الگوها به روند روحی مردم کمک می کند. با آشنا شدن با کهن الگوی آتنا، به سراغ کهن الگوهای پانزده گانه کارل گوستاو یونگ و شاگردش شینودا بولن که نشر دهنده چنین بازبردهایی است، اتلاف وقت محسوب نمی شود، و در آینده بازنشر می شوند. باور، ایمان را بارور می سازد.

غلام همت آنم که زیر چرخ کبود
ز هر چه رنگ تعلق پذیرد آزاد است

منابع

- بولن، جین شینودا، ۱۳۹۶، نمادهای اسطوره ای و روانشناسی مردان، مینو پرنیانی، انتشارات آشیان
- بولن، جین شینودا، ۱۳۹۶، نمادهای اسطوره ای و روانشناسی زنان، مینو پرنیانی، انتشارات آشیان
- بولن، شینودا، ۱۳۹۸، خرد خاص و جذاب بودن برای زنان در نیمه دوم عمر، مترجم حمید رطبی، ناشر بنیاد فرهنگ زندگی
- علی اکبری دهکردی، مهناز، ۱۳۴۳، روانشناسی رشد (نظریه ها، پژوهش ها و آزمون ها)، تهران: دانشگاه پیام نور
- یونگ، کارل گوستاو، ۱۳۹۸، ناخودآگاه جمعی و کهن الگو، فرناز گنجی و محمد باقر اسمعیل پور، تهران: نشر جامی